

Olympiáda ľudských práv

24. ročník, školský rok 2021/2022

Krajské kolo – dištančné – 10.2.2022

Kategória: Stredné školy

1. časť TEST - riešenia

Test obsahuje 30 úloh rôznej náročnosti. Na ich vypracovanie máte 45 minút.

Sústred'te sa a pracujte od začiatku. Nie je možné úvodné „listovanie“ testu.

Test riešte od prvej úlohy po poslednú bez možnosti opravy a návratu.

Každá úloha má 1 správne riešenie a hodnotu 1 alebo 2 alebo 3 body.

Môžete získať maximálne 60 bodov.

Skratky použité v teste:

EÚ – Európska únia; LGBTQI – lesby, gejovia, bisexuálne, transrodové, queer a intersexuálne osoby; OSN – Organizácia Spojených národov; SR – Slovenská republika;

Úloha 1

Ktorý deň sme si na Slovensku v roku 2021 prvý raz pripomínali ako štátny sviatok, viazaný k vzniku prvej Československej republiky, ústava ktorej garantovala ľudské práva a slobody?

- a) 1. január.
- b) 1. september.
- c) 28. október.

Úloha 2

Uveďte názov ocenenia, ktoré sa udeľuje v SR a je venované ľuďom, ktorí konkrétnym činom preukázali občiansku odvahu, potlačili osobné záujmy v mene verejného prínosu, hodnôt, princípov a mohli pritom podstúpiť riziko, rôzne príkoria alebo odsúdenie.

- a) Dobrý anjel.
- b) Biela vrana.
- c) CE ZA AR.

Úloha 3

Medzi inštitucionálne požiadavky na súdny systém v zmysle práva na spravodlivý súdny proces patrí ústavné pravidlo, že:

- a) súdy musia byť nezávislé, nestranné a ustanovené zákonom.
- b) súdy musia mať najmenej tri stupne.

c) rozpočet súdov nemôžu schvaľovať vlády, reprezentujúce politickú moc.

Úloha 4

V ustanoveniach tzv. antidiskriminačného zákona, platného v SR od roku 2004, ide hlavne o

- a) dosiahnutie sociálnej a majetkovej rovnosti a ochranu pred akoukoľvek nerovnosťou.
- b) rovnaké zaobchádzanie vo všetkých oblastiach života a ochranu pred diskrimináciou.
- c) rovnaké zaobchádzanie v niektorých oblastiach a ochranu pred diskrimináciou.

Úloha 5

V Bratislave má od novembra 2021 sídlo dôležitý orgán EÚ, a to

- a) Európska lieková agentúra.
- b) Európsky orgán práce.
- c) Európsky inštitút pre rodovú rovnosť.

Úloha 6

Sacharovovu cenu za rok 2021

- a) získal Alexej Naval'nyj, ruský opozičný politik a protikorupčný aktivista.
- b) získali Afganské ženy, zastúpené 11 ľudskoprávnymi aktivistkami.
- c) získala Jeanine Áñezová, bolívijská politička.

Úloha 7

Európsky ombudsman je verejný ochranca práv menovaný

- a) Európskou komisiou.
- b) Európskym parlamentom.
- c) Radou Európskej únie.

Úloha 8

V roku 2021 uplynulo 50 rokov pôsobenia najväčšej nezávislej neziskovej humanitárnej organizácie na svete. V r. 1999 jej bola udelená Nobelova cena za mier. Názov organizácie je

- a) Amnesty International.
- b) Greenpeace.
- c) Lekári bez hraníc.

Úloha 9

Konferencie OSN o zmene klímy sa konajú každoročne od roku

- a) 1895.
- b) 1995.
- c) 2005.

Úloha 10

Ako sa nazýva mimovládna organizácia, ktorá od r. 1985 obhajuje slobodu tlače a médií a ktorá v r. 2005 získala Sacharovovu cenu za slobodu myslenia?

- a) Reportéri bez hraníc.
- b) Svetový syndikát novinárov.
- c) Pulitzerova nadácia.

Úloha 11

Kedy sa uplatňuje právo na slobodu prejavu?

- a) Len keď ústne alebo písomne uvediem svoj názor.
- b) Keď sa šíria myšlienky, názory a informácie.
- c) Keď od štátneho orgánu žiadam zverejnenie určitej informácie.

Úloha 12

V súlade s Ústavou SR možno za určitých okolností obmedziť osobnú slobodu človeka. Ak je osoba obvinená zo spáchania trestného činu, možno ju vziať do väzby počas vyšetrovania, aby neovplyvňovala svedkov, nevyhýbala sa trestnému konaniu útekom, alebo nepokračovala v trestnej činnosti. O väzbe môže rozhodnúť

- a) len sudca/sudkyňa.
- b) sudca/sudkyňa a v prípade terorizmu aj prokurátor/prokurátorka, ale maximálne na 30 dní.
- c) sudca/sudkyňa a v prípade obzvlášť závažných trestných činov aj špeciálna prokuratúra.

Úloha 13

Siedmy oddiel Druhej hlavy Ústavy SR nesie názov: Právo na súdnu a inú právnu ochranu. Dôvera obyvateľstva v súdnictvo je v SR v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ dlhodobo na nízkej úrovni. Ministerstvo spravodlivosti SR v roku 2021 predložilo reformu, ktorá by mala zabezpečiť rýchlejšie a kvalitnejšie súdne rozhodnutia. Ide o

- a) Reformu Ústavného súdu SR.
- b) Reformu súdnej mapy.
- c) Reformu systému báz a protiváh.

Úloha 14

Verejný ochranca práv v Slovenskej republike *nemôže*

- a) zrušiť alebo zmeniť rozhodnutie žiadneho orgánu verejnej správy.
- b) upozorniť orgán verejnej správy, že jeho konanie je nesprávne, alebo že je nečinný.
- c) chrániť základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb v konaní pred orgánmi verejnej správy a ďalšími orgánmi verejnej moci.

Úloha 15

V ktorej z krajín V4 rozhodol v októbri 2021 ústavný súd, že žena sa môže rozhodnúť pre umelé ukončenie tehotenstva len v prípade znásilnenia, incestu, alebo ohrozenia jej života?

- a) na Slovensku.
- b) v Maďarsku.
- c) v Poľsku.

Úloha 16

Na čo sa môžete sťažovať na Európskom súde pre ľudské práva?

- a) Na porušenie Európskeho dohovoru o ľudských právach.
- b) Na porušenie Charty základných práv Európskej únie a Európskeho dohovoru o ľudských právach.
- c) Na porušenie akéhokoľvek vnútroštátneho, európskeho a globálneho právneho nástroja.

Úloha 17

Aké sú plány Európskej únie v prospech zmiernenia klimatickej krízy?

- a) znížiť emisie o najmenej 30 percent do roku 2030 a urobiť z Európy do roku 2030 prvý klimaticky neutrálny kontinent.
- b) znížiť emisie o najmenej 55 percent do roku 2030 a urobiť z Európy do roku 2050 prvý klimaticky neutrálny kontinent.
- c) znížiť emisie o najmenej 70 percent do roku 2050 a urobiť z Európy do toho roku prvý klimaticky neutrálny kontinent.

Úloha 18

Ktorá zo susedných krajín SR prijala v lete 2021 mediálny zákon namierený proti zobrazovaniu dúhovej komunity v médiách vrátane zákazu reklám, ktoré by podporovali práva LGBTQI ľudí?

- a) Poľsko
- b) Ukrajina.
- c) Maďarsko.

Úloha 19

Na najvyšších pozíciách (CEO) je v strednej a východnej Európe (údaje máj 2020)

- a) 60 % žien. Na Slovensku dokonca 62 %.
- b) 32 % žien. Na Slovensku dokonca 37 %.
- c) 8 % žien. Na Slovensku dokonca 1 %.

Úloha 20

Podľa Dohovoru o právach dieťaťa má dieťa právo vyhľadávať, prijímať a rozširovať informácie a myšlienky

- a) každého druhu, pričom výkon tohto práva nemôže podliehať žiadnym obmedzeniam.
- b) každého druhu, pričom výkon tohto práva môže podliehať určitým zákonným obmedzeniam.
- c) takého druhu, ktoré zodpovedajú jeho veku, pričom rozsah a obsah určí zákon.

Úloha 21

Ktoré z nasledujúcich tvrdení o nenávisťných prejavoch *nie je* pravdivé?

- a) Verejne vyjadrené nenávisťné prejavy sa považujú za veľmi závažné a trestné.
- b) Nenávisťné prejavy online sa nepovažujú za rovnocenné s nenávisťnými prejavmi vyjadrenými „offline“ a osoby, ktoré šíria nenávisťné prejavy online, nemožno brať na zodpovednosť.
- c) Vyjadrenia, ktoré sú iba urážlivé, ale nepodnecujú, nešíria ani neospravedlňujú nenávisť a násilie voči jednotlivému človeku alebo skupine ľudí, nemožno automaticky považovať za prejavy nenávisti.

Úloha 22

Len niektoré ľudské práva sú absolútne a nemožno ich obmedziť. Pri väčšine ľudských práv sa stretávame s ich obmedzením. Čo k tomu uvádza Ústava SR?

- a) Pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ.
- b) Pri základných právach a slobodách sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Akékoľvek obmedzenia musí odobriť Ústavný súd Slovenskej republiky.
- c) Pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na to, aký má obmedzenie zmysel a účel. Takéto obmedzenia môže prijať len vláda Slovenskej republiky.

Úloha 23

Ak chcete získať informácie, ktorými disponujú orgány verejnej moci, musíte:

- a) podať žiadosť.
- b) podať žiadosť a uviesť dôvod požadovania informácií.
- c) podať žiadosť a vysvetliť verejný záujem na sprístupnení informácií.

Úloha 24

Vláda SR sa v roku 2021 ospravedlnila

- a) za policajný zásah v Moldave nad Bodvou; za vojnový Židovský kódex; za sterilizácie rómskych žien.

- b) Hedvige Malinovej za porušenie jej ľudských práv; za policajné zásahy proti antivakcinačným protestom; za deficity v rodovej rovnosti na Slovensku.
- c) za celoplošné testovanie obyvateľstva na covid-19; za vojnový Slovenský štát; za karanténizáciu rómskych osád.

Úloha 25

Nezávislé médiá sú považované za "strážneho psa" demokracií. Znamená to, že:

- a) médiá môžu publikovať akýkoľvek obsah.
- b) médiá majú väčšiu slobodu prejavu ako iné osoby a štát nemôže obmedziť médiá pri zverejňovaní informácií.
- c) médiá informujú verejnosť a zabezpečujú, aby verejnosť mohla kontrolovať prácu vlády, politicky a spoločensky dôležitých ľudí.

Úloha 26

Ktorá speváčka a ktorý spevák premiérovali 4.11.2021 pesničku „Povedz to nahlas!“ ako súčasť kampane „Odpíšeme Ti“? O aký deň ide?

- a) Jana Kirschner a Michael Kmet' alias Separ; Medzinárodný deň boja proti násiliu a šikanovaniu na školách.
- b) Katarína Knechtová a Robo Grigorov; Medzinárodný deň zápasu proti drogám.
- c) Kristína a Patrik Vrbovský alias Rytmus; Medzinárodný deň Rómov.

Úloha 27

Čo *nie je* úlohou Súdneho dvora Európskej únie?

- a) zabezpečenie dodržiavania práva pri výklade a uplatňovaní zmlúv v členských štátoch.
- b) dohľad nad členskými štátmi vo veci dodržiavania povinností, ktoré vyplývajú zo zmlúv.
- c) zabezpečenie rešpektu práv a záruk upravených v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd u tých členských štátov Rady Európy, ktoré ho ratifikovali.

Úloha 28

Čo *nemôže* Európsky súd pre ľudské práva?

- a) zaoberať sa žiadosťami/sťažnosťami štátov.
- b) zabezpečiť bezplatnú právnu pomoc na spísanie sťažnosti jednotlivého človeka.
- c) vyniesť rozsudok voči štátu.

Úloha 29

Na výkon rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva dohliada

- a) Európska komisia.
- b) Európsky ombudsman.
- c) Výbor ministrov Rady Európy.

Úloha 30

Politické líderky viacerých krajín vyzvali po politickej zmene v Afganistane (2021) aktuálnych aj budúcich vodcov, aby sa zdržali násilia páchaného na ženách a presadzovali práva dievčat a žien. Výzvu iniciovali

a) prezidentka SR Zuzana Čaputová a premiérka Islandu Katrín Jakobsdóttir.

b) predsedníčka vlády Dánska Mette Frederiksen, predsedníčka vlády Estónska Kaja Kallas.

c) predsedníčka vlády Nórska Erna Solberg a predsedníčka vlády Nového Zélandu Jacinda Ardern.

Autor a autorka: JUDr. Michal Davala, Ph.D., LL.M.; PhDr. Dagmar Horná, PhD.

Recenzentka: prof. PhDr. Silvia Miháliková, PhD.

Redakčná úprava: PhDr. Dagmar Horná, PhD.

OLYMP/Celoštátna komisia Olympiády ľudských práv, 2022